

Fergani

– rasay · 04 Nisan 2013

Türk-İslam âlimleri serisi – 19

FERGANİ

D. ? – Ö. 861

Ahmed bin Muhammed bin Kesir El- Fergani,
Günümüzde kısaca bilinir Fergani,
Batıda “Alfraganus” diye tanınmıştır,
İran’da doğmuş Müslüman – Türk âlimi.

Ferganalı meşhur Türk ailesindedir,
Doğum tarihi kesin bilinmemektedir,
Ay’daki “Alfraganus” kraterinin ismi,
Garptaki adına ithafen verilmiştir.

İlim tahsilini Fergana’da yapmış,
Bağdat’a giderek değerli eser yazmış,
Astronomi – matematik ilgi alanı,
Abbasi halifelerinden ilgi görmüş.

Halife el-Mütevekkil görevler verir,
Nil kıyısına ölçüm işine gönderir,
Mısır Radva adasında “Nilometrinin”
İnşasının da yönetimini üstlenir.

“Ekliptik meyli” ilk defa tespit edendir,
Batlamyus teorisini kabul etmemiştir,
Astronomi, Kur’an prensiplerine uygundur,
Gezegenlerin elips halini belirtmiştir.

Batıda onun ölçümleri kabul görmüş,
Ay ve Güneş yarıçapını da ölçmüş,
Güneşinde döndüğünü tespit edendir,
Gezegenlerin hacm ve ağırlığını ölçmüş.

Usturlap yapımı üzerine eser verir,
Yıldızların yüksekliğini de ölçmüştür,
“Mikyas ül-Cedid” le Nil’in hızını ölçmüş,
Enlemler arası mesafeyi hesaplamıştır.

“Sekiz yüz kır iki yılda bir güneş tutulur” der,
Bu konuyu da delillerle ispat eder,
“El-Kamifi fı El-Usturlab” var eseri
Astronomi için büyük önem arz eder.

Mikyas ül-Cedid: Fergani'nin Nil Nehrinin hızını ve seviyesini ölçmek için icat ettiği aletin adı.
El-Kamifi fı El-Usturlab: Usturlab yapımına ilişkindir. Fi Sanat el-Usturlab adıyla da tanınır.

ANEKTOT: Batlamyus ve izindekilerin savunduğu tez: “Gök cisimleri bazı akıl dışı ruhi cisimler” derler.

Şair, Araştırmacı, Yazar: Abdullah Yaşar Erdoğan